

Svensk författningssamling

Lag om ändring i brottsbalken

Utfärdad den 4 oktober 2024

SFS 2024:783

Publicerad
den 10 oktober 2024

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om brottsbalken²
dels att 36 kap. brottsbalken ska upphöra att gälla,
dels att det i brottsbalken ska införas ett nytt kapitel, 36 kap., av följande lydelse.

36 kap. Om förverkande av egendom och om företagsbot

Kapitlets innehåll och tillämpningsområde

1 § I 3–22 §§ finns bestämmelser om förverkande av egendom. I 23–27 §§ finns bestämmelser om företagsbot. I 28–31 §§ finns gemensamma bestämmelser om förverkande och företagsbot.

2 § Om en annan författning innehåller någon bestämmelse som avviker från 3–22 och 28–31 §§, ska den bestämmelsen tillämpas.

Förverkande av egendom

Förverkande av brottsvinster och kostnadsersättning

3 § Vinsten från ett brott ska förverkas (förverkande av brottsvinster). Detsamma gäller egendom som någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott, om mottagandet utgör brott (förverkande av kostnadsersättning). I stället för egendom som utgör kostnadsersättning får dess värde förverkas.

¹ Prop. 2023/24:144, bet. 2024/25:JuU3, rskr. 2024/25:9.

² Senaste lydelse av

36 kap. 1 § 2008:370	36 kap. 10 a § 2006:283
36 kap. 1 a § 2008:370	36 kap. 11 § 1986:118
36 kap. 1 b § 2016:486	36 kap. 12 § 1986:118
36 kap. 1 c § 2008:370	36 kap. 13 § 1991:1138
36 kap. 2 § 2005:283	36 kap. 14 § 2016:486
36 kap. 3 § 1989:136	36 kap. 15 § 1986:118
36 kap. 4 § 1986:1007	36 kap. 16 § 1986:1007
36 kap. 5 § 2016:486	36 kap. 17 § 2005:283
36 kap. 5 a § 2008:370	rubriken till 36 kap. 1986:118
36 kap. 5 b § 2008:370	rubriken närmast före 36 kap. 1 § 2008:370
36 kap. 6 § 1986:118	rubriken närmast före 36 kap. 2 § 2008:370
36 kap. 7 § 2019:829	rubriken närmast före 36 kap. 5 § 2008:370
36 kap. 8 § 2019:829	rubriken närmast före 36 kap. 7 § 1986:118
36 kap. 9 § 2019:839	rubriken närmast före 36 kap. 11 § 1986:118.
36 kap. 10 § 2019:829	

4 § En brottsvinst får förverkas från den som har gjort vinst till följd av brottet. En brottsvinst får även förverkas från den som senare har förvärvat egendomen. Om förvärvaren har betalat skälig ersättning för egendomen får förverkande ske endast om förvärvaren insåg eller borde ha insett egendomens samband med brott.

Kostnadsersättning får förverkas från den som har tagit emot eller från den som senare har fått ersättningen.

Om en brottsvinst har gjorts av flera gemensamt, ska förverkande bestämmas för varje person för sig, om det inte finns särskilda skäl att besluta om solidariskt ansvar för en samlad brottsvinst.

Förverkande av oförklarade tillgångar

5 § Om det är klart mera sannolikt att egendom härrör från brottslig verksamhet än att så inte är fallet, ska egendomen förverkas (självständigt förverkande). I stället för egendomen får dess värde förverkas.

Om egendomen har överlåtits och förvärvaren har betalat skälig ersättning för egendomen får förverkande ske från förvärvaren endast om denne insåg eller borde ha insett egendomens samband med brottslig verksamhet.

6 § Om det är övervägande sannolikt att egendom härrör från brottslig verksamhet, ska egendomen förverkas, om någon döms för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer och brottet har varit sådant att det skulle kunna ge vinst (utvidgat förverkande). I stället för egendomen får dess värde förverkas.

Om brottet har varit sådant att det skulle kunna ge vinst, gäller första stycket också om någon döms för

1. dataintrång enligt 4 kap. 9 c § första stycket, utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 § första eller andra stycket, tagande av muta enligt 10 kap. 5 a §, givande av muta enligt 10 kap. 5 b § eller barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § första stycket 1–4,

2. narkotikabrott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller olovlig befattning med narkotikaprekursorer enligt 3 b § första stycket samma lag,

3. dopningsbrott enligt 3 § första stycket lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

4. narkotikasmuggling enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

5. människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716) eller organiserande av människosmuggling enligt 20 kap. 9 § första stycket samma lag, eller

6. något annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer och som har utgjort led i en brottslighet som utövats i organiserad form.

Det som sägs om förverkande i första och andra styckena gäller också om någon döms för försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses där.

7 § Utvidgat förverkande får ske från den som döms för det förverkande-utlösande brottet eller från den som har förvärvat egendomen. Om egendomen har överlåtits och förvärvaren har betalat skälig ersättning för egendomen får förverkande ske från förvärvaren endast om denne insåg eller borde ha insett egendomens samband med brottslig verksamhet.

8 § Vid förverkande av brottsvinster, kostnadsersättning eller oförklarade tillgångar som innefattar betalningsskyldighet får annan egendom förverkas, under förutsättning att egendomen skulle kunna utmätas utan att det strider mot 5 kap. utsköningsbalken.

Förverkande av hjälpmedel och egendom som har varit föremål för brott

9 § Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott får förverkas (hjälpmedelsförverkande), om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott, om brottet har fullbordats eller om gärningen har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling.

I stället för egendomen får dess värde förverkas.

10 § Egendom

1. som har framställts genom brott,
2. vars användande utgör brott,
3. som någon har tagit befattning med på ett sätt som utgör brott, eller
4. som på annat liknande sätt har varit föremål för brott

ska förverkas (förverkande av brottsföremål).

I stället för egendomen får dess värde förverkas.

11 § Hjälpmedelsförverkande och förverkande av brottsföremål får ske från gärningsmannen, någon annan som har medverkat till brottet eller den i vars ställe någon av dessa har varit. Hjälpmedel och brottsföremål får även förverkas från den som senare har förvärvat egendomen. Om förvärvaren har betalat skälig ersättning för egendomen får förverkande dock ske endast om denne insåg eller borde ha insett egendomens samband med brott.

Förverkande av särskilda brottsverktyg

12 § Förverkande får ske av

1. ett föremål som är ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, om det har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att det skulle komma till sådan användning,

2. ett föremål som är ägnat att användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom, om det har påträffats under omständigheter som gav uppenbar anledning att befara att det skulle komma till sådan användning, och

3. andra föremål, om det med beaktande av föremålets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt finns särskild anledning att befara att det kan komma till användning i samband med ett brott.

Från vem förverkande får ske

13 § Egendom får förverkas endast från den som egendomen tillhör eller som enligt 14 eller 15 § ska anses vara egendomens ägare. Detta hindrar dock inte att penningmedel förverkas hos den som innehar medlen.

14 § Vid tillämpningen av 13 § ska den som har lös egendom i sin besittning anses vara ägare till egendomen, om det inte framgår att den tillhör någon annan.

I fråga om ett registrerat skepp eller ett registrerat luftfartyg gäller dock att egendomen ska anses tillhöra den som är inskriven som ägare, om det inte framgår att den tillhör någon annan.

15 § Om någon är gift och varaktigt sammanbor med sin make och de har lös egendom i sin gemensamma besittning, ska vid tillämpningen av 13 § personen anses som ägare till egendomen, om det inte görs sannolikt att de är samägare till egendomen enligt lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt och det inte heller framgår att egendomen tillhör den andre eller någon annan. Detsamma gäller när någon varaktigt sammanbor med någon annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Om någon, i ett annat fall än vad som avses i första stycket, har lös egendom i gemensam besittning med någon annan får egendomen eller en andel i den förverkas endast om det framgår att egendomen eller andelen tillhör personen.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om ett registrerat skepp eller ett registrerat luftfartyg.

16 § I 5 kap. lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot finns bestämmelser om tredje mans deltagande i en rättegång om förverkande.

Särskild rätt till förverkad egendom och förverkande av utmätt egendom

17 § Särskild rätt till förverkad egendom består, om inte även den särskilda rätten förverkas.

Förverkas egendom som någon har fått rätt till genom utmätning upphör rätten, om det inte av särskild anledning förordnas att rätten ska bestå.

Skälighetsuppskattning av brottsvinstens storlek eller egendomens värde

18 § Om bevisning om brottsvinstens storlek eller egendomens värde inte alls eller endast med svårighet kan föras, får rätten uppskatta vinsten eller värdet till ett skäligt belopp.

Begränsningar av möjligheterna till förverkande

19 § I stället för att besluta om förverkande får rätten besluta om åtgärd som kan förhindra att egendomen missbrukas.

Om rätten beslutar om en sådan åtgärd ska den även ange inom vilken tid som åtgärden ska genomföras. Rätten får besluta att egendomen ska vara kvar i beslag under viss tid.

20 § Förverkande ska inte ske om det är uppenbart oskäligt.

Konkurrens mellan förverkande och anspråk på egendom

21 § Om egendom som svarar mot ett anspråk har förverkats ska staten i den förpliktades ställe ersätta den berättigade intill värdet av det som staten får in till följd av förverkandebeslutet.

Vid verkställighet av ett beslut om förverkande som svarar mot ett anspråk har den från vilken förverkandet skett rätt att räkna av vad han eller hon visar sig ha utgett till den berättigade med anledning av det anspråket.

22 § Om rätten beslutar om förverkande av penningmedel och målsäganden i samma rättegång har framställt ett anspråk på penningmedel som

svarar mot det som förverkas, ska rätten, om anspråket bifalls, fastställa att målsäganden har rätt till betalning ur det som staten får in till följd av förverkandebeslutet.

Företagsbot

23 § Ett företag ska åläggas företagsbot för brott, om det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och brottet har begåtts i utövningen av

1. näringsverksamhet,
2. sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet, eller
3. annan verksamhet som ett företag bedriver, om brottet har varit ägnat att leda till en ekonomisk fördel för företaget.

För att företaget ska åläggas företagsbot krävs också att

1. företaget inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottet, eller
2. brottet har begåtts av
 - a) en person med ledande ställning i företaget, grundad på befogenhet att företräda företaget eller att fatta beslut på dess vägnar, eller
 - b) en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

Med företag avses enskilda näringsidkare och juridiska personer.

Första stycket gäller inte om brottet varit riktat mot företaget.

24 § När ett företag åläggs företagsbot för flera brott, ska rätten bestämma en gemensam företagsbot för den samlade brottsligheten.

Vid fastställandet av företagsbotens storlek ska det först bestämmas ett sanktionsvärde om lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor. Sanktionsvärdet ska bestämmas med utgångspunkt i straffvärdet för den samlade brottsligheten. Särskild hänsyn ska tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt till brottslighetens förhållande till verksamheten. Det ska också tas skäligen hänsyn till om företaget tidigare har ålagts att betala företagsbot.

Om inte annat följer av 25 eller 26 §, ska företagsboten fastställas till ett belopp som motsvarar sanktionsvärdet.

25 § Om sanktionsvärdet uppgår till minst 500 000 kronor, ska företagsboten för ett större företag sättas högre än vad som följer av 24 § (förhöjd företagsbot). Den förhöjda företagsboten ska fastställas till ett belopp som är befogat med hänsyn till företagets finansiella ställning. En förhöjd företagsbot får dock högst bestämmas till ett belopp som motsvarar femtio gånger sanktionsvärdet.

Med större företag avses enskilda näringsidkare och juridiska personer som motsvarar de kriterier som anges i 1 kap. 3 § första stycket 4 årsredovisningslagen (1995:1554).

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte staten, kommuner eller regioner.

26 § En företagsbot får sättas lägre än vad som borde ha skett med tillämpning av 24 och 25 §§, om

1. brottet medför annan betalningsskyldighet eller särskild rättsverkan för företaget och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng,

2. företagets ägare eller innehavare döms till påföljd för brottet och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng för honom eller henne,

3. företaget efter förmåga har försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa de skadliga verkningarna av brottet,

4. företaget frivilligt har angett brottet, eller

5. det annars finns särskilda skäl för jämkning.

Om det är särskilt påkallat med hänsyn till något förhållande som avses i första stycket får företagsboten efterges.

27 § Om ett brott som kan föranleda talan om företagsbot

1. har begåtts av oaktsamhet, och

2. inte kan antas föranleda annan påföljd än böter

får brottet åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Gemensamma bestämmelser

28 § Det som har förverkats samt ålagd företagsbot tillfaller staten.

29 § En fråga om förverkande eller om företagsbot prövas efter talan av åklagare om inte annat följer av 3 kap. lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot.

30 § Om det på grund av att den som har begått brottet har avlidit eller att åtalspreskription har inträtt inte längre är möjligt att döma till ansvar för ett brott, får på grund av brottet

1. egendom som utgör brottsvinst, hjälpmedel eller brottsföremål förverkas endast om stämning i ett mål om detta har delgetts inom fem år från det att brottet begicks eller inom ett år från dödsfallet eller den tidpunkt vid vilken preskription inträdde,

2. åtgärd som kan förhindra missbruk föreskrivas endast om stämning i ett mål om detta har delgetts inom fem år från det att brottet begicks, eller

3. företagsbot åläggas endast om stämning i ett mål om detta har delgetts inom fem år från det att brottet begicks.

En talan enligt första stycket får väckas av åklagare endast om det är påkallat från allmän synpunkt. Det som sägs i 35 kap. 3 § om verkan av att en häktad person frigges eller att ett mål avskrivs eller avvisas ska tillämpas även i fall som avses i första stycket.

31 § Beslut om förverkande, om åtgärd som kan förhindra missbruk eller om företagsbot förfaller, om beslutet inte har verkställts inom tio år från att det fick laga kraft.

1. Denna lag träder i kraft den 8 november 2024.

2. Bestämmelserna i 5 och 12 §§ tillämpas endast i förhållande till egendom som tillhör eller ska anses ägas av förverkandesvaranden efter ikraftträdandet.

På regeringens vägnar

GUNNAR STRÖMMER

Walo von Greyerz
(Justitiedepartementet)